

Nieuwe Keizersgracht herdacht '40-'45

Over oorsprong en idee, uitvoering en kosten van namen op de rand van de kade

Oorsprong en idee

Soms heeft de geschiedenis een kleine duw nodig. In het najaar van 2009 werden op de gevel van het pand Nieuwe Keizersgracht 24 enige plaquettes aangebracht ter herinnering aan een joodse familie, die tijdens de Tweede Wereldoorlog vanuit dat huis is weggevoerd en waarvan slechts één dochter werd gered. Dat was het moment waarop meer bewoners van de gracht zich realiseerden dat ook zij woonden in een huis met een soortgelijke geschiedenis. Vanaf het deel van de Nieuwe Keizersgracht

tussen de Amstel en de Weesperstraat, amper honderd meter lang, werden in de eerste oorlogsjaren 185 joodse bewoners gedeporteerd. Slechts 14 hebben de kampen overleefd. Er wonen nu weer ongeveer 180 mensen op dat stuk van de gracht, waar niets meer herinnert aan de armoe, de ellende en het drama van die tijd. Daarmee kreeg een abstract getal een hartverscheurend aanzien.

De afgelopen twee jaar heeft een aantal bewoners van de Nieuwe Keizersgracht, daarin zonder uitzondering gesteund door de andere bewoners, plannen ontwikkeld voor het zichtbaar maken van wat er is gebeurd op dit deel van wat ooit de Joodse Keizersgracht of Portugezengracht werd genoemd, vanwege de vele joodse bewoners van Portugese afkomst. Uit het digitaal archief JoodsMonument.nl zijn de namen bekend van de mensen die door de Nazi's van deze gracht zijn weggevoerd. Dat aantal is waarschijnlijk niet honderd procent volledig, omdat er ook sprake was van onderhuur en inwoning nadat de Joodse inwoners van Nederland in het 'Juden Viertel' werden geconcentreerd.

Al die namen maken op dit kleine stuk van de Nieuwe Keizersgracht zichtbaar en bijna tastbaar hoe tijdens de oorlog de joodse bewoners huis-aan-huis zijn weggehaald. Geen verwijzing in het algemeen, maar een directe verbinding met de plekken waar de bewoners zich veilig en thuis voelden.

Ook uit de reacties op de plaquettes aan de gevel van Nieuwe Keizersgracht 24 blijkt dat er veel waardering bestaat voor het tonen van de namen van de individuele slachtoffers.

Uitvoering

Aan de oneven zijde van de gracht bevindt zich de Hermitage met een wandel- en fietspromenade van waar men een uitzicht heeft op het bij dit project betrokken deel van de gracht. Vandaar dat gekozen is om vanaf die promenade de dramatische geschiedenis in volle omvang zichtbaar te maken. Door het aanbrengen van de namen van alle slachtoffers en de verwijzingen naar de huizen aan de overkant, komt de geschiedenis dichtbij. Daarmee levert het project een bijdrage aan de herinnering van wat thans het 'Joods Kwartier' heet in de hoop aldus een steentje bij te dragen aan het voorkomen van herhaling van dit deel van de geschiedenis.

Voor de uitvoering zijn uiteindelijk twee opties overgebleven. De promenade is afgezet met randen van zogeheten Belgisch hardsteen waar de namen van de slachtoffers in gezandstraald zouden kunnen worden. De andere mogelijkheid behelst het op de kaderand aanbrengen van aparte naambordjes van alle vermoorde bewoners. Steeds met een verwijzing naar het bijbehorende huisnummer. Deze laatste optie heeft als voordeel dat herstel bij omissies en eventueel vandalisme niet ingrijpend hoeft te zijn. De bewoners hebben zich uiteraard gerealiseerd dat in het pand Nieuwe Keizersgracht 58 de in en na de oorlog fel omstreden Joodse Raad heeft gezeteld. Dit pand verdient een aparte plaats in het project. De vermelding van de plaats van de Joodse Raad zou kunnen gebeuren op plaquettes aan het begin en einde van de promenade, waar in het kort uitleg wordt gegeven van het project. Het zou ook op een andere, door derden toe te voegen wijze kunnen gebeuren.

Kosten

De kosten van het project worden begroot op bedragen tussen de 30.000 (aparte bordjes) en 50.000 euro. De verwachting is gewettigd dat zo een bedrag door eigen bijdragen van bewoners, aangevuld met fondsenwerving, bijeen gebracht kan worden. De bewoners streven ernaar om de herdenkingstekens aan de toenmalige Joodse bewoners op 26 mei 2013, zeventig jaar na een van de grootste razzia's in deze buurt, te onthullen.

Voor de realisering van het project hebben de initiatiefnemers de morele steun en toestemming van het bestuur van het Stadsdeel Centrum nodig. Als die er is, kan de overige fondsenwerving ter hand genomen worden.

Amsterdam, maart 2012

nr. 10: Dirk Jan Veldman
nr. 20: Suzanne Rodrigues Pereira
Telefoon 06 51231944
www.nk-verhalen.nl

